לבנות לה בית. פי' בקונטרס לבנות לה ולא בנו כמו אז יבנה שלמה במה לכמוש[ק] ואמרי' (שבת דף ט:) ביקש לבנות ולא בנה וי"מ מדכתיב לה ולא כתיב להן משמע דליכא אלא אחת והייטו חנופה ולא נהירא דהא בכל הפרשה קורא איפה לשון יחיד ועל זה שייך שפיר לבנות לה וי"מ מדכתיב לה בלא מפיק ה"א דכל לה שבמקרא מפיק ה"א כר משלשה וזה אחד מהם הוי כמו לא בא"ף ואשמועינן דלא נתקייים לה [ר] שם זה וכן פירש רש"י גבי ויקרא לה נובח בשמו (במדבר לג) שהוא רפה לפי אלא נתקיים לה שם זה: **דברים שבלב אינם דברים.** משמע דוקא משום שלא פירש דבריו לאבל אם פירש דבריו להדיא ואמר בשעת המכר שהוא מוכרם לפי שהוא רוצה ללכת לארץ ישראל הוה המכר בטל וקשה אמאי הא בעינן תנאי [ש] כפול והרי לא התנה אשם לא ילך לא יתקיים המקח ורשב"ם פירש (ב"מ דף קלו:) גבי אתרוג על מנת להחזיר אם החזירו יצא לא החזירו לא יצא ואע"ג דבעינן תנאי כפול הני מילי באיסור כגון התקדשי לי על מנת שתתני לי מאתים זוז וכן בגט[ת] אתקין שמואל בגיטא דשכיב מרע [א] אבל בממון לא בעינן תנאי כפול ולא נהירא דהא כל תנאי יליפינן מבני גד ובני ראובן והתם דבר שבממון ואומר ר"י דלריך לאלק ולומר דיש דברים שאינם לריכין תנאי כפול אלא גלוי מילתא דאגן סהדי דאדעתא דהכי עביד וגם יש דברים דאפילו גלוי מילתא לא בעי[א] כגון ההיא [ב] דהכותב כל נכסיו לאחרים ושמע שיש לו בן שהמתנה בטלה וכן הכותב כל נכסיו לאשתו לא עשאה אלא אפוטרופא[ג] לפי שאנו אומדין שלכך היה בדעתו וכמו כן אין סהדי דלא זבן אלא אדעתא למיסק לארעא דישראל[ד]: היה

מאי תורה מדרש תורה והני מילי דאמר לה תנינא [א]אבל אמר לה תנא אנא עד דתני הילכתא ספרא וסיפרי ותוספתא [ב]ע"מ שאני תלמיד[ג] אין אומרים כשמעון בן עזאי וכשמעון בן זומא [ד]אלא [ה]כל ששואלין אותו בכ"מ דבר אחד בלימודו ואומרו ואפילו במסכתא דכלה [ו]על מנת שאני חכם אין אומרים כחכמי יבנה כר' עקיבא וחבריו אלא כל ששואלים אותו דבר חכמה בכל מקום ואומרה [ז]על מנת שאני גבור אין אומרים כאבנר בן נר וכיואב בן צרויה אלא כל [ח]שחבריו מתיראים ממנו מפני גבורתו [ט]על מנת [י]שאני עשיר אין אומרים כרבי אלעזר בן חרסום וכרבי אלעזר בן עזריה אלא כל שבני עירו מכבדים אותו מפני עושרו [יא]על מנת שאני צדיק אפילו רשע גמור מקודשת שמא הרהר תשובה בדעתו [יב]על מנת שאני רשע אפילו צדיק גמור מקודשת שמא הרהר דבר עבודת כוכבים בדעתו עשרה קבים חכמה ירדו לעולם תשעה נטלה ארץ ישראל ואחד כל העולם כולו עשרה קבים יופי ירדו לעולם תשעה נטלה ירושלים ואחד כל העולם כולו עשרה קבים עשירות ירדו לעולם תשעה נטלו רומיים [יג]קדמונים ואחד כל העולם כולו [יד] קבים עניות ירדו לעולם תשעה נטלה בבל ואחד כל העולם כולו [טו]עשרה קבים גסות ירדו לעולם תשעה נטלה עילם ואחד כל העולם כולו וגסות לבבל לא נחית והכתי' [1]ואשא עיני וארא והנה שתים נשים יוצאות ורוח בכנפיהם ולהנה כנפים ככנפי החסידה ותשאנה את האיפה בין הארץ ובין השמים ואומר אל המלאך הדובר בי אנה המה מוליכות את האיפה ויאמר אלי לבנות לה בית בארץ שנער וא"ר יוחנן זו חנופה וגסות הרוח שירדו לבבל אין להכא נחית ואשתרבובי הוא דאשתרבובי להתם דיקא נמי [יא]דקתני לבנות לה בית ש"מ איני והאמר מר[יב] סימן לגסות עניות ועניות בבבל הוא דאיכא מאי עניות עניות דתורה דכתיב [2]אחות לנו קטנה ושדים אין לה [יג]וא"ר יוחנן זו עילם שזכתה ללמוד ולא זכתה ללמד עשרה קבים גבורה ירדו לעולם תשעה נטלו פרסיים וכו' עשרה קבים כנים ירדו לעולם תשעה נטלה מדי כו' עשרה קבים כשפים ירדו לעולם תשעה נטלה מצרים כו' עשרה קבים נגעים ירדו לעולם ט' נטלו חזירים כו' י' קבים זנות ירדו לעולם תשעה נטלה ערביא כו' עשרה קבים עזות ירדו לעולם תשעה נטלה מישן כו' עשרה קבים שיחה ירדו לעולם תשעה נטלו נשים כו' עשרה קבים [יד]שברות ירדו לעולם תשעה נטלו כושים כו' עשרה קבים שינה ירדו לעולם תשעה נטלו עבדים ואחד נטלו כל העולם כולו: **מתני'** [טו]ע"מ שאני כהן ונמצא לוי לוי ונמצא כהן נתין ונמצא ממזר ממזר ונמצא נתין בן עיר ונמצא בן כרך בן כרך ונמצא בן עיר על מנת שביתי קרוב למרחץ ונמצא רחוק רחוק ונמצא קרוב [טז]על מנת שיש לו בת או שפחה מגודלת ואין לו או על מנת שאין לו ויש לו על מנת שאין לו בנים ויש לו או על מנת שיש לו ואין לו ובכולם אע"פ [יח]שאמרה בלבי היה להתקדש לו אעפ"כ אינה מקודשת וכן היא שהטעתו: **גמ'** ההוא גברא דזבין לנכסיה אדעתא למיסק לארץ ישראל ובעידנא דזבין לא אמר ולא מידי אמר רבא [יט]הוי דברים שבלב [כ]ודברים מנא ליה לרבא הא אילימא מהא דתנן יקריב

ה"ג **מאי תורה מדרש תורה: כן עזאי וכן זומא.** תלמידים היו וכחוריס[ו] ולא באו לכלל סמיכה ולא היו בימיהם כמותם בתורה כדתנן (סוטה דף מט.) משמת בן עזאי בטלו השקדנים: **בכל מקום.** מאחד מן המקומות: **ואפילו במסכת כלה.** שאין עומק בה וברייתא היא וכך היא שנויה כלה בלא תוספות לבעלה כנדה: **דברי חכמה.** מילתא דתליא בסברא: **רבי אלעזר בן חרסום.** אמרינן במסכת יומא (דף לה:) שהגיח לו אביו אלף ספינות בים וכנגדן אלף עיירות בינשה: **ר' אלעזר בן עזריה.** תריסר אלפי עגלים היה מעשר מעדרו כל שתא (שבת דף מד:): **חכמה.** תורה ודרך ארץ: **לאיפה.** לעיל מייתי כתיב זאת הרשעה וישלך אותה אל תוך האיפה יצר הרע שנמסר בידם השליטו בתוכה כדאמרינן בסנהדרין (דף סד.) שדיוה בדודא דאבנא. ואלו שתי נשים נשאו יצר הרע של חנופה וגסות הרוח כדכתיב ורוח בכנפיהם היא גסות הרוח וחנופה נראה בעיני דדייק ליה מכנפי החסידה שעושה חסידות עם חברותיה כדאמר באלו טריפות (חולין סג.): **נהלא.** לבבל: **להסס.** לעילם: **דיקא נמי דכתיב לבנות לה בית.** גבי הולכה כתיב ס) להן שתי נשים וגבי קבינותא כשבאו לבנות בית לקבוע בבבל כתב לה דהיינו חנופה לחולה. לשון אחר לבנות ולא בנו: **מאי עניות.** דהוה ליה סימנא לגסות: **עניות דתורה.** דאיכא נוחה על גסי הרוח דמתוך גסותו אין משמש כל ארכו ואין מחזר על שמועתו: **דכתיב אחות לנו קטנה.** אלמא עניות דתורה בעילם הוא שהיה בה דניאל כדכתיב (דניאל ח) ואני (הייתי) בשושן הבירה אשר בעילם המדינה וכן מרדכי ולא היו דורס עוסקים בתורה ולא זכו אלו החכמים ללמוד כאילו לא היה להם שדים להניק אבל בבל זכתה ללמוד כדכתיב בעזרא (ז) כי הכין לבבו ע) להבין בתורת ה' וללמד לישראל חק ומשפט: **עזות.** ממזרות: **תשעה נטלה מישן.** רובן ממזרים כדאמר לקמן (דף עא:) גבי יוחסין מישן מיתה וביבמות אמרי' נמי פסולי דהרפניא משום פסולי דמישן בשילהי פ"ק (דף יח.) ס): **מתני' כן עיר ונמצא כן כרך.** ט) ישיבת כרכים קשה שהכרך הוא מקום שווקים והיוקר מצוי בו ודוחק עובריה ושביה: **כן כרך ונמצא כן עיר.** אע"פ שהטעה לשבח טעות הוא: **נתקדש לו.** אע"פ שהדבר כן כמו שהוא עכשיו שאין תנאו אמת: **גמ' נגלסיה.** מקרקעי: **אדעתא למיסק.** ונאנס ולא עלה: **ובעידנא דזבין לא אמר.** דאדעתא למיסק מזבנינא דאילו פרש בשעת מכירה דאדעתא למיסק מזבנינא לא הוה זבינא דאדעתא דהכי לא זבין שיהא דר כאן בלא קרקע: יקריב

עין משפט נר מצוה

צה א מיי' פ"ח מהל' אישות הל' ד טוש"ע אה"ע סימן לח סעיף כו:
צו ב מיי' שם הלכה ה טוש"ע שם סעי' ס:
צז ג מיי' שם טוש"ע שם סעי' כח:
צח ד מיי' שם טוש"ע שם סעי' כט:
צט ה מיי' שם טוש"ע שם סעי' ל:
ק ו מיי' שם טוש"ע שם סעי' לא:
קא ז מיי' שם טוש"ע שם סעי' לב:
קב ח מיי' שם הל' ו טוש"ע שם סעי' כד:
ט [מיי' שם הלכה ג טוש"ע שם]:
קג י מיי' פי"ח מהל' מכירה הל' ט ממג עשין פב טוש"ע מ"מ סימן רז סעיף ד:

תורה אור השלם

1. וְאֶשָּׂא עֵינַי וָאֶרְא וְהִנֵּה שְׁתַּיִם נָשִׁים יוֹצְאוֹת וְרוּחַ בְּכַנְפֵיהֶם וְלָהֵנָּה כְנָפַיִם כִּכְנַפֵי הַחֲסִידָה וַתִּשֶּׂאנָה אֵת הָאֵיפָה בֵּין הָאָרֶץ וּבֵין הַשָּׁמָיִם: וָאֹמַר אֶל הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי אָנָה הֵמָּה מוֹלִכוֹת אֵת הָאֵיפָה: וַיֹּאמֶר אֵלַי לִבְנוֹת לָהּ בַּיִת בְּאֶרֶץ שִׁנְעָר וְהוּכַן וְהֻנִּיחָה שָׁם עַל מְכֻנָתָהּ:
זכריה ה ט - יא

2. אָחוֹת לָנוּ קְטַנָּה וְשָׁדַיִם אֵין לָהּ מַה נַּעֲשֶׂה לַאֲחֹתֵנוּ בַּיּוֹם שֶׁיְּדֻבַּר בָּהּ: שיר השירים ח ח

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה דכתיב וכו' דשכיב מרע אם לא מתי לא יהא גט אם מתי יהא גט כו' אבל בממון לא בעינן:

תוס' ר"י הזקן

בן עזאי ובן זומא. תלמידים ובחורים היו ולא באו לכלל סמיכה ולא היו בימים ההם כמותם, כדתנן [סוטה מט, א] משמת בן עזאי בטלו השקדנים. בכל מקום. באיזה מקום מן המקומות שיהיה. כלה. דרשה, כמו אגרא דכלה דוחקא [ברכות ו, ב]. ור"ש פירש אפילו במסכת כלה שאין בה עומק וברייתא היא כלה בלא ברכה אסורה לבעלה כנדה. ע"כ. והעיקר מה שפירשנו שכלה] מה שדורשין בהלכות מועדות שהכל בקיאים בה. ומשני אלו השמועות מהא דתלמיד ומהא דחכם, יוצא ששם תלמיד מונח אפילו במי שלא למד אלא ענין אחד, ושם חכם מונח למי שיודע לסבור בו סברא כמו שכתבנו בסוף הוריות. דבר חכמה. מילתא דתליא בסברא. ר' אליעזר. עשיר היה דהוה מעשר בכל שתא תריסר אלפי עגלי [שבת נד, ב]. בע"ז. דוקא שהקב"ה מצרפה למעשה דכתיב [יחזקאל יד, ה] למען תפוש את בני ישראל בלבם [לעיל לט, ב], אבל בעבירה אחרת לא מקרי רשע במחשבה. ובהני תרתי מקודשת מספק דשמא הוא. לא אמר. לא הזכיר ולא הודיע מפני זה אני מוכר. שבלב. ונאנס ולא הודיע (ולא) [אלא היה] במחשבתו כך אע"פ שאמת הוא שלכך כיון דהא שמעינן ליה מעיקרא שמפני זה היה רוצה למכור נכסיו, הואיל ובשעת המכר לא פרסם והודיע מחשבתו אלא נשאה בתוך לבו, אינן כלום. שלא הטעתו ואיהו אטעי אנפשיה ודברים שבלב אינן דברים.

מוסף רש"י

כל ששואלין אותו בכל מקום. בכל הש"ס, ואפילו במסכתא דכלה. דלא רגילי בה אינשי וחס ומן לנו ונרקה, מסכת כלה ברייתא היא כלה בגלא בכלה אסורה לבעלה כנדה (שבת קיד. בת"ח שמנין אותו פרנס על הצבור). **ככנפי החסידה.** זו חנופה, שמרמין עצמם חסידים (סנהדרין כד.). **דקתני לבנות לה בית.** ולא כתיב להן, אלמא אחת לבדה נתישבה שם (שם). **עניות דתורה.** בעילם היא, דניאל בעילם הוה דכתיב (דניאל ח) ואני בשושן הבירה אשר בעילם המדינה, ולא רבן תורה, עזרא הוה בבבל ולמד חק ומשפט בישראל (שם). **ושדים.** להניק אחרים, אין לה. שאין הגאה ממנה (פסחים פז.). זו עילם. שהיה בה דניאל שנאמר ואני כו' חכה ללמוד ולא רבן תורה בישראל, אבל בבל גדולה עזרא הסופר, דכתיב הכין לבבו לדרוש את תורת ה' ולעשות וללמד בישראל חק ומשפט (שם).

מוסף תוספות

א. דאין לדמות אומדן דעתא לתנאי דלא גמרינן מתנאי בני גד ובני ראובן אלא בדברים שאין הענין מוכיח אלא מחמת תנאי שהתנה התם בענין תנאי כפול לר"מ ולרבנן תנאי, אבל היכא דאיכא אומדן דעתא שהדבר מוכיח שכך הייתה דעתו התם לא בענין לא תנאי ולא גילוי דעת וכו' ויש עוד דין שלישי שאין הענין מוכיח כך אלא מחמת גילוי דעתו שגילה לנו תחילה כי הך דהכא ה"נ לא בענין תנאי אלא בגילוי דעתו סגי שגילה דעתו תחילה וגם אמר בשעת מעשה. תוס' הרא"ש.

ב) מוספתא דקידושין פפ"ג [ע"ש], ג) [מוספתא איתא תמלא תמכן], שבת קיד. תענית י:, ד) [בכתי"ר: שבני עיירו, וכנכמוך לענין עשיר], ה) תוספתא דקידושין פפ"ג [ע"ש], ו) [קדמונים"ר איתא בכמ"י ודפו"ר. ויתכן שנוסף ע"פ הגמרא], ז) סנהדרין כד., ח) ל"ל דכתיב, ט) [שבת לג פוש"ל], י) פסחים פז. [וש"נ], כ) נ"ל שחרות, ל) [לעיל ע"א ע"ש בר"י ותוס'], מ) נדרים כח. מעילה כא, נ) [עי' יבמות סג ע"ב ובתוס' שם ד"ה שיתקיים], ס) [ל"ל ולהנה. (רש"ש)], ע) [ל"ל לדרוש אם תורת ה' ולעשות וללמד בישראל וגו'], פ) [ע"ש תד"ה פסולין], צ) [מתוכות קי: ע"ש בכש"ר], ק) [מלכים ח יא, יז], ר) [ל"ל מקום זה. (רש"ש)], ש) [לקמן אם ש"א], ת) [גיטין עב:], א) [ב"ב קלב. קמו: ע"ש], ב) [ב"ב קלא ע"ב], ג) [וע"ע תוס' לעיל ו: ד"ה לא ותוס' סוכה מא: ד"ה הילך ותו' ב"ב קלו: ד"ה הא ותוס' כתובות עד: ד"ה משום ועוד תוס' כתובות לז. ד"ה זכין],

---

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

יקריב אותו. קרא יתירא הוא דהא כתיב בריש דקרא זכר תמים יקריבנו: **שכופין אותו.** לקיים דברי נדרו: **דמלוה לשמוע דברי חכמים.** ואית לן לאחזוקי בחזקת מקיים מצוה וגמר בלבו לקיים דברי בית דין: **שאני הכא דלחומרא.** כלומר איכא למימר הא דתני מקודשת לחומרא קאמר שאינה מותרת לאחר בלא גט אבל קידושין גמורים לא הוו לבטל קידושין אחרים אלא ר"ל יתפס בה שאם בא אחר וקדשה לריכה גט אף משני: **איכא מקודשת. והייבו קולא: כיון דאתניה.** שפירש תנאו בפיו לאו כל כמינה למיעקר תנאו בדברים שבלב הואיל ושמעה ולא מיתחה לומר לעפ"כ אני חפילה בך קדש אותי בלא תנאי: **ורב אספדא הוה בי רב הונא.** כלומר הלך לבי מדרשו של רב הונא לעיין בדבר: **הכא לי מן החלון.** מעות והיו שם מעות של הקדש ושגג בעל הבית כסבור שהן חולין: **דלוסקמא.** טסקי"ת: **והכיא לו.** מאותו חלון: **לא היה בלבי.** מכיס זה אלא מכיס זה: **נעבי"כ מעל.** שהרי עשה שליח שליחותו ותנן (מעילה דף כ.) השליח שעשה שליחותו הבעה"ב מעל: **והא לא היה בלבי קאמר.** והוה ליה לא עשה שליחותו: **למיפטר נפשיה מקרבן קאמר.** ושקורי קא משקר אבל האי גברא חזינן דטרח לעלות לארץ ישראל ונאנס: **לא עביד איניש כו'.** קושיא היא לומר דילמא האי דלא מיפטר משום דלא מהימן הוא ודקאמרת היה לו לפטור עצמו בענין אחר ולומר מזיד הייתי הא לא ניחא ליה למימר דמשוי נפשיה רשע: **נזכרתי.** לאחר ט) (שהלכתי) להוציאה בשוק בשליחותי נזכרתי שהם של הקדש קודם י) שהוצאת: **שליח מעל.** ובעל הבית פטור דכיון שנזכר לא שגגה היא גביה ושליח חייב שהוציא מעות הקדש לחולין ואילו לא נזכר בעל הבית הוה רמיא מעילה עליה דאיתרבי שליח למעול שולחו על ידו בריש פירקין (לעיל דף מב:) אבל השתא דאיפטר בע"ח רמיא מעילה אשליח ככל התורה כולה דאין שליח לדבר עבירה והעושה הוא מתחייב: **דזכין לנכסיה אדעתא למיסק.** ופרש ליה דאדעתא דהכי עביד: **ולא איסדר.** ולא יכול לדור לו משום איסור מזונות או לא מצא דיר: **והא לא מיסדר ליה.** והוה ליה כמאן דלא מצי למיסק והדר זביני: **אי בעי הוה סליק.** ובדידיה קיימא מילתא ולא בטלה זביניה: **אי בעי לא סליק.** בתמיה מי אמרת: **דאיתיליד ליה אונסא באורחא.** שמע שהיו ליסטים בדרך לגיסנא קמא לא ט) הדרינן זביני דהכי קאמר דאי בעי למטרח ולאהדורי בתר שיירתא הוה סליק ולגיסנא בתרא דקא מתמה אתמוהי ומשמע שלא היה לו שום עיכוב אבל אם היה לו לד עיכוב הדרי זביני: **מתני' אינה מקודשת.** דדוקא קאמר ליה מקוס פלוני שיש לי שם אוהבים ואם בא אדם לומר דברים עלי (י) בפניהם יימחו בידו: **הרי היא.** שם תמצאנה ואין זו קפידא: **גמ' לא ממני מילי עלי.** לא יאמרו לה דבר גנאי עלי: **לא ניחא ליה דליבוי.** שהמגרש את אשתו גנאי הוא לו: **מתני' אלא שלא בכוונה.** דאמר אי אפשי בשאה נדרנית אבל גיטא בעיא מדבריהם כ) מספיקא כיון דלא פרים דלמא דעתיה נמי אנדרנית: **הפוסלין בכהנים.** מפורשים בבכורות (פרק מומין אלו): **גמ' דאפי' גוונא.** משנה שנויה שם בהמדיר: **הכא נאשמועינן קידושין איצטריכא ליה.** תנא דין כתובה אטו דין קידושין: **ודפסא.** דקאי בדיני כתובות איצטריכא ליה משום כתובה ותנא המקדש אינה מקודשת אטו כתובה דבעי למיתני בסיפא כנסה פתח תנא בלא כתובה: **מתני' סבלונות.** דורונות שדרך חתן לשלוח לארוסתו: אינה

היה לו לומר מזיד הייתי. דנהי דאין אנו מאמינים אותו לומר בלבדי היה כך מכל מקום מזיד הייתי היו טענה מקובלת יותר ואין נראה כל כך דרמאות והכי"ס פי' ולאי מזיד הייתי אנו מאמינים לו יותר כי הא דאמרי' בפ"ק דב"מ (דף ג:) גבי אמרו לו אנשים אכלת חלב והוא אומר לא אכלתי דמחמיס פוטרים מטעם דאם ירצה לומר מזיד הייתי: **דאיתיליד ליה אונסא באורחא.** ולעיל שהולרך לומר דברים שבלב אינן דברים כלריך לומר דלגיסנא דאי בעי לא סליק אתיליד ליה אונסא באורחא ולגיסנא דאי בעי סליק לריך לומר דאיתיליד ליה אונסא אפילו ע"י מיור לא היה יכול לעלות: מוסשין

1 יקריב אותו ט) מלמד שכופין אותו יכול בעל כרחו תלמוד לומר לרצונו הא כיצד א) כופין אותו עד שיאמר רוצה אני ואמאי הא בלביה לא ניחא ליה אלא לאו משום דאמרינן דברים שבלב אינן דברים ודילמא שאני התם דאנן סהדי דניחא ליה בכפרה אלא מסיפא ב) וכן אתה מוצא ב) בגיטי נשים ג) ושחררוני ד) עבדים כופין אותו עד שיאמר רוצה אני ואמאי הא בלביה לא ניחא ליה אלא לאו משום דאמרינן דברים שבלב אינן דברים ודילמא שאני התם משום ה) דמצוה לשמוע דברי חכמים אלא אמר רב יוסף מהכא ו) המקדש את האשה ואמר כסבור הייתי שהיא כהנת והרי היא לויה ונמצאת כהנת ענייה והרי היא עשירה עשירה והרי היא ענייה מקודשת מפני שלא הטעתו ז) ואמאי הא קאמר כסבור הייתי אלא משום דאמרינן דברים שבלב אינן דברים אמר ליה אביי דלמא שאני התם דלחומרא אלא אמר אביי מהכא בכולם אע"פ שאמרה בלבי היה להתקדש לו אעפ"כ אינה מקודשת ואמאי הא קאמרה בלבי ח) היה ודלמא שאני התם דכיון דאתניה לאו כל כמינה דעקרא לה לתנאיה אלא אמר רב חייא בר אבין עובדא הוה בי רב חסדא ורב חסדא בי רב הונא ופשטוה מהא ט) האומר לשלוחו הבא לי מן החלון או מן הדלוסקמא והביא לו אע"פ שאמר בעל הבית לא היה לי בלבי אלא על זה כיון שהביא לו מזה בעל הבית מעל ואמאי הא י) קאמר בלבי אלא לאו משום דאמרינן דברים שבלב אינן דברים ודלמא שאני התם דלמיפטר נפשיה מקרבן קאתי כ) הוה ליה כ) למימר מזיד ל) הוה לא עביד איניש דמשוי נפשיה רשיעא הוה ליה לומר נזכרתי מ) (דתנן) נ) נזכר בעל הבית ולא נזכר שליח שליח מעל ס) ההוא גברא דזבנינהו לניכסיה אדעתא למיסק לארעא דישראל סליק ולא איתדר ליה אמר רבא כל דסליק אדעתא למידר הוא והא לא איתדר ליה איכא דאמרי אדעתא למיסק והא סליק ליה ההוא גברא דזבנינהו לניכסיה אדעתא למיסק לארץ ישראל לסוף לא סליק אמר רב אשי אי בעי סליק איכא דאמרי אי בעי לא סליק מאי בינייהו איכא בינייהו דאיתיליד אונסא באורחא: **מתני'** ע) האומר לשלוחו צא וקדש לי אשה פלונית במקום פלוני והלך וקדשה במקום אחר אינה מקודשת פ) הרי היא במקום פלוני וקדשה במקום אחר הרי זו מקודשת: **גמ'** צ) ותנן נמי גבי גיטין ק) ר) האומר תנו גט זה לאשתי במקום פלוני ונתנו לה במקום אחר פסול ש) הרי היא במקום פלוני ונתנו לה במקום אחר כשר וצריכא דאי אשמעינן גבי קידושין ת) במקום דלקורבה קאתי בהאי אתרא רחמו לי ולא ממלי מילי עלוי בהאי אתרא סנו לי ממלי מילי עלוי אבל גבי גיטין דלרחוקה קאתי אימר לא איכפת ליה ואי אשמועינן גבי גירושין בהאי אתרא ניחא ליה א) דניבזי בהאי אתרא לא ניחא ליה אבל גבי קידושין אימא לא איכפת ליה צריכא: **מתני'** ב) המקדש את האשה על מנת שאין עליה נדרים ונמצאו עליה נדרים אינה מקודשת ל) כנסה סתם ונמצאו עליה נדרים תצא שלא בכתובה ג) על מנת שאין עליה מומין ונמצאו בה מומין אינה מקודשת ד) כנסה סתם ונמצאו בה מומין תצא שלא בכתובה ה) שכל המומין הפוסלין בכהנים פוסלין בנשים: **גמ'** ו) ותנן נמי גבי כתובות כי האי גוונא הכא קידושין איצטריכא ליה תנא כתובות אטו קידושין התם כתובות איצטריכא ליה תנא קידושין אטו כתובות: **מתני'** ז) המקדש שתי נשים בשוה פרוטה או אשה אחת בפחות משוה פרוטה ח) אף על פי ששלח סבלונות לאחר מכאן אינה

מסורת הש"ס

א) ר"ה ו. יומא קו. ב"ב מח. [ערכין כא.], ב) מ"כ פ' ויקרא פרשה ג ב"ב מח. ע"ש ערכין כא. ע"ש [יומא קו. בבריתא ע"ש], ג) [ר"שחורי עבדים" ליתא בכת"י, וגם ליתא בשום דוכתא בש"ס שמזכר זה המאמר], ד) [יומא כ. וש"נ], ה) לקמן סב., ו) [בכת"י נוסף: אלא לאו משום דאמרינן דברים שבלב אינם דברים], ז) מעילה כא. מ) [בכת"י: הא קאמר לא היה לי בליבי אלא על זה אלא וכו'], ט) יומא פז: ב"מ ג: כריתות יב., י) [אל"ל שייתי. וכ"ה בתוס'. ובתוס' הרא"ש], כ) תוגיגה י: מעילה כא. [וא"ל דתניא וכ"א בתוגיגה שם וע"ש ברש"י], ל) לקמן עט., מ) גיטין סה., נ) [בכת"י נוסף: כי האי גוונא האומר לשלוחו תן גט], ס) [בכת"י: משום דלקרובה קאתי אמר בהאי וכו'], ע) [אל"ל דגמה. (יעב"ץ, ע"ש)], פ) כתובות עב.; ל) [אל"ל כל לא' כתובות עב.; וכ"א במשנה שמשמעות וכ"ה ברש"ל, ועיין ברש"י], ק) כתובות עב., ר) [בדפו"ר: יתפסו], ש) [בדפו"ר: שהלכת להוציאם], ת) [בדפו"ר: שהוציאם], א) [ברש"י שבריש"ף: הדרי וכו'], ב) [אל"ל ש"ף]. (יעב"ץ), ג) [אל"ל אי מספיקא. (רש"ש, ע"ש)],

תורה אור השלם

1. אם עֹלָה קָרְבָּנוֹ מִן הַבָּקָר זָכָר תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד יַקְרִיב אֹתוֹ לִרְצֹנוֹ לִפְנֵי יְיָ׃ ויקרא א ג

גליון הש"ם

גמ' ואמאי הא קאמר כסבור הייתי. עי' תשובת מיימוני סדר נשים סי' ג' ודו"ק:

הגהות הב"ח

(א) גמ' הכ"ל. נ"ב עיין בכתיבות ד' יב ע"ב: (ב) רש"י ד"ה אינה כו' בפניה יממו:

מוסף רש"י

יקריב אותו. אל פתח אהל מועד יקריב אותו, קרא ימיתא הוא דהא כתיב בריש יקריבנו (ר"ה ג.), ומאי למיכתב יקריבנו אל פתח אהל מועד לרצונו לפני ה' (רשב"ם ב"ב מח.). מלמד שכופין אותו. להקריב מה שנדר (שם). וכן אתה מוצא בגיטי נשים. בהגי דתנן (כתובות עז.) ואלו שכופין אותו להוציא מוכה שחין ובעל פוליפוס, דכופין ומכין אותו עד שיאמר רוצה אני, דוגתן מדעתו משמע (ב"ב מח.). דדלמא שאני התם. התם נמי כי אמר רוצה אני גמר בלבו לגרשה דמצוה קעביד, מאחר שחייבוהו חכמים להוציא (שם). מפני שלא הטעתו. אלא הוא הטעה את עצמו, וכיון דלא פיקם לאו כל כמינייה, דהוו להו דברים שבלב (לקמן סב.). מן הדלוסקמא. עלוקת דסני שקורין טסקי"ת בלע"ז (מעילה כא.). אע"פ שאמר בעל הבית לא היה לי בלבי. שהביא לי אותו ממקום שהכאת לי אלא מזה לאחר, בעל הבית מעל, שהרי נעשית שליחותו, ודברים שבלב שהוא אומר לא היה בלבי על זה לא דברים (מעילה כא.).

נזכר בעל הבית. שהן של הקדש, עד שלא יגיע שליח אצל חנוני, ולא נזכר שליח. והוצאה, שליח מעל. השליח חייב (חגיגה י.). דכיון שנזכר בעה"ב דהוה ליה מזיד בפטור ממעילה, אבל השליח דשוגג הוא מעל, והייבו דאמרינן במסכת חגיגה (שם) האי דמעל השליח הייבו הכהרין התלויין בשערה, דשליח עביד מאי קא עביד, הא לא עביד אלא שליחותיה דבעה"ב (מעילה כא.). **ונתנו לה במקום אחר פסול.** דאין רצונו שיעלוהו עליו שם וקפידא היא (גיטין סה.). **הרי היא במקום פלוני.** אינו אלא כמאלה מקום שם תמצאנה (שם). **ותנן נמי בכתובות כי האי גוונא.** ומאי שנא דסתמה רבי תני זמני (כתובות עב.):

תוס' ר"י הזקן

אדעתא [למיסק]. שהוודיע זה בשעת המכר. ולא אחדר. לא מצא מקום לדור שם או מחמת חוסר מזונות. אדעתא שידור. והואיל והזכיר אדעתא למיסק הו"ל כאילו אמר בביאור לדור. ומסתברא דקי"ל דהלכתא כלישנא בתרא והואיל וסליק המקח קיים. איבעי סליק. בניחותא. לא סליק. בתמיהא. אונסא. שנשתבשו הדרכים מפני ליסטים. ללישנא קמא המקח קיים דאי בעי סליק ויחזור אחר שיירא, ללישנא בתרא דקא מתמה איבעי לא סליק כלומר מי עכבו ואיזה אונס מנעו מלעלות, הא איכא אונס חוזר מקח. וקי"ל דהלכתא כלישנא בתרא. והביא זה הר"ם במכירה פי"א [ה"ט]. והא דאמרינן בפרק אלמנה ניזונת [כתובות צז, א] זבין ולא איצטריכו ליה זוזי הדר זביניה, התם שנולד לו דבר מחודש שלא (לצורך מעות) [הוצרך למעות] כי הנהו עובדי דהתם, אבל הכא שמוכר לעלות ונתהפכה דעתו שלא רצה לעלות לא"ר לאו כל כמיניה שאין זה אלא שמתחרט מן המכר. **מתני'.** במקום פלוני. קפידא הוי, כלומר לא יקדשנה במקום אחר. הרי היא. מראה מקום הוא לו, כלומר אינו רחוק יותר מדאי. שאין עליה נדרים.

נר מצוה

קד א מיי' פ"ד מהל' מעשה הקרבנות הל' טז:
קה ב מיי' פ"ג מהל' גירושין הלכה כ סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קלד סעי' ו:
קו ג מיי' פ"ז מהל' עבדים הלכה ז [טוש"ע יו"ד סי' רסז סעי' סב]:
קז ד מיי' פ"ז מהל' מעילה הלכה ה:
קח ה מיי' שם הל' ה:
קט ו מיי' פי"ח מהל' מכירה הל' ח סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' ח סעיף ג:
קי ז מיי' פ"ז מהל' אישות הל' כא סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' לה סעיף ז:
ח [מיי' שם טוש"ע שם סעי' ח]:
קיא ט מיי' פ"ט מהל' גירושין הלכה לג סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קמא סעי' מה:
קיב י מיי' שם טוש"ע שם סעיף מז:
קיג כ מיי' פ"ז מהלכי אישות הל' ו סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סימן לט סעי' ה:
קיד ל מיי' שם פכ"ה הל' ה סמג שם טוש"ע אה"ע סי' קח סעי' ג:
קטו מ מיי' שם פ"ז הל' ז סמג שם טוש"ע אה"ע סי' לט סעיף ג:
נ [מיי' פכ"ה שם הלכה ב טוש"ע אה"ע סי' קח סעיף ד:]:
קטז ס מיי' שם פ"ז הלכה ז סמג שם טוש"ע אה"ע סי' לט סעי' ד:
קיז ע מיי' פ"ד מהל' אישות הל' כ סמג שם טוש"ע אה"ע סי' לה סעיף ה:
קיח פ מיי' שם טוש"ע אה"ע שם סעי' ט:

לעזי רש"י

טסק"א [טשק"א]. שק.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

חוששין לסבלונות. פי׳ בקונטרס שידך האשה ונתרצית וקדם קודם הקידושין ושלח סבלונות בעדים חוששין שמא נשא קידושין שלח משמע מתוך פירושו דמיישינן שמא מחמת קידושין הם ולכך נקט בלשונו שידך דאל״כ לא הוו קידושין דמנא ידעה כדאמר בפ״ק (לעיל דף ו.) גבי נתן לה קידושין ולא פירש וקשה להר״ם וכי שידך ממי הוי והא בעינן שידבר מעניין לעניין ובאותו ענין לכך נראה לפרש חוששין כלומר כיון ששלח לה סבלונות מיישינן שמא קידשה כבר וכן משמע בסמוך דקאמר בתרא דמקדשי והדר כתבי כתובה מיישינן והתם על כרחך צריך לומר דמיישינן שמא קידש כבר דלשון מיישינן שמא נשא קידושין שלח לא שייך הא פשיטא דלא שילח לה הכתובה נשא קידושין: **ה״ג מקדשי והדר מסבלי פשיטא.** דמקודשת כלומר היכא דשלח סבלונות קודם הקידושין דמקודשת דלמא נשא קידושין שלח וי״מ פשיטא דמקודשת דאמרי׳ דקידשה כבר והוי כמו שפירשתי ומשני לא צריכא דרובא מקדשי והדר מסבלי ומיעוטא מסבלי והדר מקדשי מהו דתימא ניחוש למיעוטא פי׳ ולא תהא מקודשת קמ״ל דאזלינן בתר רובא ותהא מקודשת וקשה דהיכי קאמר ניחוש למיעוטא והוי להקל מיהו אין זו קושיא דה״ל לשכחן בכמה דוכתין (גיטין דף יט:) מיישינן שמא נמי מילין כתבו והוי משמא להקל והוי גיטא מכל וכל וכן בריש פ׳ אחד דיני ממונות (סנהדרין דף לב.) שטר שכתוב בו זמנו בשבת או בעשרה בתשרי כשר מיישי׳ שמא אחרוהו וכתבוהו[א] ב) וכ״מ גרס איפכא לא צריכא דרובא מסבלי והדר מסבלי ומיעוטא מקדשי והדר מקדשי מהו דתימא לא ניחוש למיעוטא פירוש שלא תהא מקודשת קמ״ל דמיישי׳ למיעוטא ותהא מקודשת [ג] והשתא ניחא דמיישינן למיעוטא משום חומר דאיסור אשת איש [ד] והשתא הא דקאמר רב פפא בתרא דמקדשי והדר מסבלי היינו שמיעוטא מקדשי והדר מסבלי ואפ״ה מיישי׳ למיעוטא מסבלי והדר מקדשי היינו שכולם מסבלי והדר מקדשי אך ר״י מצא כתוב גירסא אחרת מסבלי והדר מקדשי פשיטא דלא מיישינן ואינה מקודשת לא צריכא דרובא מסבלי והדר מקדשי ומיעוט מקדשי והדר מסבלי מהו דתימא ניחוש למיעוטא ותהא מקודשת קמ״ל.

לא תקח. פי׳ לא יהא לך ליקוחין גה תימה אם לא תקח משמע שאין ליקוחים תופסים בה ח״כ אמאי תפסי קידושין בחייבי לאוין[ה] כגון אלמנה לכ״ג וגרושה וחלוצה לכהן הדיוט הא כתיב בהן לא תקח[ו] וי״ל דלא ממשמעות דלא תקח דרשי׳ אלא משמע ליה דה״פ דקרא ואשה אל אחותה לא תקח בנת אחת פירוש לכל אחת ואחת יש דין אחות אשה ואסורה ואחות אשה נפקא לן בפרק האומר [ז] (קדושין דף סז:) דאין קידושין תופסין בה דחייבי כריתות היא:

אי הכי היינו דכתיב ונברתו הנפשות העושות ואי קידושין לא תפסי [ח] כרת מי מחייב. וקשה דאמרינן בגמות פרק ארבעה אחין (דף כח:) גבי שאשה אחיה שניים מהם נשואים לב׳ אחיות דרבי שמעון פוטר בשאינה מן החליצה ומן הייבום דאמר אשה אל אחותה לא תקח לצרור בשעה שנעשו צרות זו לזו [ט] אלמא משמע אע״ג דקידושין לא תפסי יש בהם כרת כיון שפוטר אותם מן החליצה ומן הייבום וי״ל דשאני התם דליכא למיפרך הכא כרת מי מחייב דבלא הקידושין נמי איכא כרת דקא פגע באשת אחיו שלא במקום מצוה: קידושין

מסורת הש״ס

קיט א מיי׳ פ״ד מהל׳ אישות הל׳ כ סמג עשין מח טוש״ע אה״ע סי׳ מג סעי׳ א:
קכ ב ג מיי׳ שם פ״ט הלכה כח סמג שם טוש״ע אה״ע סימן מה סעיף א:
קכא ד ה מיי׳ שם הל׳ כט טוש״ע שם סעיף ג:
קכב ו ז מיי׳ שם הל׳ א כ סמג שם טוש״ע אה״ע סי׳ מא סעי׳ כ ג:

תוס׳ ר״י הזקן

מחמת קדושין הראשונים שלח. ולא לשם קדושין דנימא אדם יודע שאין אשה מתקדשת בפחות מפרוטה וגמר ושלח לשם קדושין. שקדש. ושלח סבלונות משהגדיל אינה מקודשת שמחמת קדושין הראשונים שלח וקדושי קטן אינן כלום. **גמ׳.** חוששין לסבלונות. פיר״ש מי ששידך אשה ונתרצית וקדם ושלח לה סבלונות בעדים חוששין שמא קדושין הם ואם קדשה אחר צריכה גט מראשון. והאי פירושא לא דייק שאם נתן לה כשהוא מדבר עמה על עסקי קדושיה ולא פירש. דיו ומקודשת ודאי היא, ואם שהה כל שהוא אע״פ שהיו עסוקין מענין לענין ובאותו ענין הואיל ולא פירש אינה מקודשת כלל כדאיתא פ״ק [לעיל ו. אז], וכ״ש אם שלח לה סתם. עיקר הפירוש הוא כך אם שלח לאשה סבלונות ו) וקבלם חוששין שנתקדשה. ומיהו דוקא שיש עדים כך בסבלונות, אבל אי ליכא עדים אפילו שניהם מודים לאו כלום הוא דלא עדיפי סבלונות דיהבי אמתלא דמקדשה כלל מקדושין גופייהו. וכ״כ הר״ם פ״ט [הכ״ח]. חיישינן. לפירוש ר״ש דסבלונות גופייהו קדושין ניתהו. ולפי׳ הר״ם דנתקדשה קודם לכן. מקדשי והדר מסבלי פשיטא. דחוששין הואיל וכולם נהגו לקדש קודם הסבלונות. ה״ג ר״ש לא צריכא דרובא מקדשי והדר מסבלי ומיעוטא מסבלי והדר מקדשי מהו דתימא נחוש למיעוטא קמ״ל. כלומר אם כולם נהגו כן פשיטא לא היה צריך להשמיענו זה, אלא מיירי שלא נהגו לקדש תחלה אלא הרוב מהו דתימא ניחוש למיעוטא דנימא סמוך מיעוטא אחזקתה ואתרע ליה רובא ואשה זו בחזקת פנויה עומדת, קמ״ל דרובא וחזקה רובא עדיף והואיל ורובן מקדשין תחלה, לשם קדושין נתנם אע״פ שלא פירש. והרי״ף והר״ם [שם] גרסי דרובא מסבלי והדר מקדשי ומיעוטא מקדשי והדר מסבלי מהו דתימא לא ניחוש למיעוטא, קמ״ל*. וטעמא דחיישינן למיעוטא אע״ג דאיכא רובא וחזקה דליוחסין בענין תרי רובי וחזקה לא עדיף כרובא. ולא נהירא דמאי יוחסין איכא הכא, איסורא הוא דאיכא. ועוד כתב שמא יתפשט מנהג המיעוט וישאו הרוב כמותן ויתירוה כמו שהיו עושים תחלה. והעיקר דמשום הכי חיישינן למיעוט שהמיעוט הוא קבוע, ולא תימא שלפנמים אזלא היא לגבייהו להתקדש אלא שהנשים גם כן יש מיעוט שמתקדשות תחלה והוו להו כל נשי העיר כמחצה על מחצה דאתתא קביעא וקיימא לקביעותיה והאיסור ג״כ דבק בה. ודכוותה אשכחן פרק הריני נזיר מן הגרוגרות [נזיר יב, א]. הוחזק. שראו שטר כתובתה וקדשה אחר, מהו להחזיקה כאשת איש לראשון. [באתרא דמקדשי והדר כתבי חיישינן]. לפיר״ש דוקא הרוב, ולפי׳ הר״ם והרי״ף אפילו המיעוט. כתבי והדר מקדשי. כולם. פשיטא. דאי לאשמועינן (ב) דלא חיישינן) למיעוטא הא אשמועינן ליה לעיל. דלא שכיח ספרא. שאינו דר בעיר. **מתני׳.** אינן מקודשות. אין אחת מהן צריכה גט. **גמ׳.** זו לזו. קס״ד כגון שקדשן. אי הכי. דקרא בבת אחת איירי היכי איכא כרת אם בא עליהן הלא אין בה איסור אחות אשה. בזה אחר זה. שקדש אחת תחלה ואין קדושין תופסין באחותה דכתיב לא תקח, ואם בא עליה ענוש כרת, ומתניתין סברא בעלמא היא כדרבה.

*נראה שחסר כאן דעת בעל הדברים דלהלן [שאינם ברי״ף ורי״מ, וגם ל״מ בשאר הראשונים, ועי׳ מאירי].

אינה מקודשת. ולא אמרינן יודע היה שאין קידושין וגמר ושלח סבלונות לשם קידושין אלא אמרינן מחמת קידושין הראשונים שלח: **וכן קטן שקידש.** וסבר דקידושין מיהו ולא מסיק אדעתיה דסבלונות לשם קידושין: **חוששין לסבלונות.** מי שידך בשאה [ט] ומתרצה וקדם ושלח סבלונות בעדים חוששין שמא קידושין הן ואם נתקדשה לאחר צריכה גט מן הראשון: **וכן אמר רבה גרסי׳: ומוקמינן אשמעתין.** יש לי להשיב על דברי: **הכא דדקאמי טעמא דטעי בו.** בקידושי קמאי וסמיך עלייהו אבל האי דלא קידש ליכא למיחש להכי: **בעלמא.** היכא דשלח בלא קידושין: **דלא נחיש לאותו קידושין הלז.** ולא העלה קידושין על לבו: **אבל הכא דנחיש להכי.** שעלה על לבו ונזכר שאין קידושין כלום ושלח סבלונות אימא לשם קידושין: **חיישינן.** דכיון דאזכרוהו לקדושי בריאה מיישינן דשדר הני לשם קידושין: **בוחזק שטר כתובה נשוא.** שראו שטר כתובה: **מהו.** אם נתקדשה לאחר מהו להחזיקה כמקודשת לראשון: **דלא שכיח ספרא.** אין הסופר מצוי בעיר תמיד: **ספרא הוא דאתרמי ליה.** וקדם לכתוב קודם קידושין: **מתני׳ לאחת.** [ו] אמר הרי שתיכס מקודשות לי: **אינן מקודשות.** ואין אחת מהן צריכה גט ובגמרא מפרש טעמא: **ואל שניעים היסה.** בגמרא [מ] מפרש מאי אתא לאשמועינן [ו]: **גמ׳ נשעה שנעשו צרות זו לזו.** כגון שקדשן באחת קס״ד דקלא בהכי כתיב וקאמר לא תקח אין לך בהן לקוחין: **אי הכי.** דקלא בבת אחת כתיב היכי מיתייב כרת אם בא עליהן הרי אין כאן איסור אחות אשה: **אלא (א) בזה אחר זה.** שבקידושין הראשונה היא אשתו וקאמר אין קידושין תופסין באשתו זה לקוחים ואם בא עליה ענוש כרת: **ומתניתין.** כי היו נמי בבת אחת מהאי קלא נקפי וכדרבה וסברא בעלמא הוא כל שאינו בזה אחר זה אפילו בבת אחת אינו הלכך כיון דבאחות אשה לא תפסי קידושין כי קדשינהו בב״א נמי לא הוו קידושין: המרבה

המרבה

(א) [מנחות עב.]; ב) [בכתב״ כלן ובמתוך רבא. וכ״ה בכר״ף], ג) [בכרכות לב. שבת קכה: עירובין ט: גיטין לח: מנחות מט.], ד) [בכתב״ נוסף: דתנן אע״פ שאלה סבלונות לאחר מכאן אינה מקודשת והתם בדקתני], ה) [בכתב״: שהוחזק], ו) ב״ב קמג., ז) יבמות יט. כח:, ח) [בכתב״: לך], ט) [בכתב״: קרלאן], י) עירובין נ. נדרים סט:, כ) [נ״ל ומתרלים. (רש״ש, וכ״ה בר״ן. ובכתב״ שבכר״ף: ומתרלתה)], ל) [בכתב״ שבכר״ף: שאתה], מ) [לקמן נב ע״א], נ) [בכתב״ שבכר״ף נוסף ד״ה: על ידי סוגן. בשביל סוגן:], ס) [וע״ע תוס׳ בכורות לה. ד״ה א״ד], ע) [דאשכחן דמיישינן למיעוט משום חומר דא״א בגי מיס שאין לשם סוף (יבמות ק.כא.). ת״י וכ״כ הרא״ש], פ) [לקמן סח ע״א], צ) [ויקרא כא], ק) עי׳ תוי״ט,ר), נדל״ל וקבלתם], ש) [בוילנא הוגה בסוגריים [דמיישינן] ולכ׳ זה תלוי בפירושים דלעיל, ואולי נ״ל דלא מיישינן למיעוטא לפר״ש אי דמיישינן למיעוטא לפירוש הר״מ הא הא וכו׳],

תורה אור השלם

1. וְאִשָּׁה אֶל אֲחֹתָהּ לֹא תִקַּח לִצְרֹר לְגַלּוֹת עֶרְוָתָהּ עֲלֵיהָ בְּחַיֶּיהָ: ויקרא יח יח
2. כִּי כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִכֹּל הַתּוֹעֵבוֹת הָאֵלֶּה וְנִכְרְתוּ הַנְּפָשׁוֹת הָעֹשֹׂת מִקֶּרֶב עַמָּם: ויקרא יח כט

גליון הש״ם

גמ׳ כל שאינו בזה א״ז. ע׳ גיטין דף מט עא תד״ה כגון וחכמים ד׳ ל ע״א תד״ה דבריו וכמורות דף ט ע״א תד״ה אמר: **תוס׳** ד״ה ה״נ וכו׳ והשתא ניחא דחיישינן למיעוט. ע׳ כמורות ד׳ כ ע״ב תד״ה חלב:

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה אלא קרא בזה אחר: (ב) תוס׳ ד״ה אי הכי וכו׳ לא תפסי בה כרת וכו׳: (ג) בא״ד בשעה שנעשו צרות זו לזו לא יהא לך ליקוחין אפילו באחת מהן אלמא משמע:

מוסף רש״י

ומותבינן אשמעתין. אשמעתא עצמנו (גיטין לח:). אדיהיה גופיה קא מותיב (מנחות מט.).

מוסף תוספות

א. והאי דס״ד דמבעי לן למיחש למיעוטא לקולא משום דאיכא למימר כיון דשלח סבלונות סתם ולא פירש מסתמא לא לשם קדושין שלחם. תוס׳ הרא״ש.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

המרבה במעשרות. המפרש אחד מחמשה שמנה ארבעה לחולין בגד זה ומדד חמישים למעשר: **מעשרותיו מקולקלין.** לטבל ומעשר מעורבין זה בזה שהכרי כולו טבל הוה וכשמנה ארבעה לחולין לא היה לו ליטול מן הכרי למעשר אלא חצי מדה חמישית והוא הפריש מדה שלמה ושם מעשר לא חל עליו אלא כפי חשבון ומצא השאר טבל ואסור לכל אדם עד [מ] שיתקנה ואם איתא דכל שאינו בזה אחר זה אינו בטל אחת כלל אמאי פירותיו מתוקנין ולמה חל שם מעשר אפי' לפי חשבון הרי אינו בזה אחר זה שאם הפריש פעם אחת וחזר והפריש לא היה שם מעשר חל על האחרון: **דאם אמר שפקדם פלגא פלגא דחיטתא קדשה.** הלכך כשהפרישם בפעם אחת יותר מכשיעור יש לו למעשר לחול על כל חטה וחטה לפי חשבון ואיכא למימר דנתפשו כולהו לפי חשבון אבל גבי אחיות ליכא למימר נתפשו קצת קידושין אבל אבל אחרת: **דליכא נאלאין.** כשמנה תשעה אינו יכול להוציא שנים ונומר אני כל אחד יהא מעשר ויקרב נאלאין ויתא נמי בזה אחר זה שאחר שקרא לעשירי עשירי [נ] וחזר וקרא לאחד עשר עשירי אינו קדוש: **ואחד עשר מעורבין.** אחד מהן מעשר גמור אבל אינו ידוע איזה הוא והשני שם שלמים עליו כדין אחד עשר שקרא עשירי אחר שטעה וקרא לעשירי תשיעי דקי"ל שהוא שלמים כדלקמן אלא הוי נמי שלמים שהרי אחד עשר זה אף הוא אחר קריאת תשיעי נקרא עשירי והרי הן מעורבים וירעו עד שיסתאבו [מא] ויביא בהמת חולין ויאמר כ"מ שהן שלמים יהא מחולל על בהמה זו ויקרב זו שלמים והשנים נאכלין לבעלים ששניהם ספק מעשר ומעשר בהמה נאכל במומו לבעלים והא הכא דאינו בזה אחר זה דאינו קרא לעשירי עשירי לא קדש אחד עשר כלל וכי [ע] קרא בהדי חשיב חד מיניהו מעשר לפטור את התשעה: **שאני מעשר דאיכא בטעות.** אם טעה מלקרות העשירי בשמו הוי מעשר דתנן [קרא] לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר שבא אחריו של זה קרא עשירי (עד) שלשתן מקודשין וסוף המשנה תשיעי נאכל במומו והעשירי מעשר ואחד עשר קרב שלמים ויליף לה מקראי הלכך כי היכי דאל שמו על הטעות אל נמי כי נפיק אחד עשר בהיאי אלא הפסיד העשירי את שמו בכך אבל קידושין דליתנהו בטעות אינו [פ] בזה אחר זה בכל מקום שאינו [פא] בבא אחת: **והכי תודה.** לאמר תודה: **דליתנהו בטעות.** שאם שחט תודה על ארבעים חלות ונתכוון לשחוט אינו אותן שבדעתו לא קדשו דתנן (מיר דף לא.) הקדש טעות ב"ש אומרים הקדש וב"ה אומרים אינו הקדש: **וליתנהו בזה אחר זה.** שאם שחטה על ארבעים חלות וחזר ואמר על ארבעים אחרות יקדשו גם אלו עם אלו לא קדשו שהתודה טעונה ארבעים חלות כדאמרינן במנחות (דף עו.) ושמיטת הזבח מקדשתן קדושת הגוף כדאמרינן התם (דף עח:) קרבנו על זבח מלמד שאין הלחם קדוש אלא בזביחה דהאי קרבנו בלחם משתעי דכתיב על חלות לחם חמץ יקריב קרבנו וגו': **על שמונים חלות.** הבינא אלא לעזרה שמונים: **קדשו ארבעים מפוך שמונים.** ויוצא ידי תודתו והתם מפרש היכי ק' מתאכלים: **לא קדשו.** קא סלקא דעתך בדרבה פליגי דאמר כל שאינו בזה אחר זה אינו בבא אחת ומקשי לה מדחזקיה שהיה רבו של ר' יוחנן כדאמרינן [ב] בעירובין (דף כד.) גבי סנדל שנפסקה אחת מתרסיותיו: **היכא דאמר וכו'.** כלומר היכא דלא נתכוון שיקדשו אלא ארבעים ואת השאר הבינא לאחריות שאם יאבדו או יטמאו אלו יהו אלו תחתיהן: **לא יקדשו.** כלומר לא נתכוון שיקדשו ארבעים בלא שמנים שבדקנוהו ואמר [ג] (לכולכם) נתכוונתי: **לא קדשו.** כדרבה דכל שאינו בזה אחר זה אינו בבא אחת: **בספק.** שאחט אחת והלך לו: **לאחריות מכון.** ולא היה בלבו אלא על ארבעים: **קרבן גדול.** ועל כולם היה לבו: **ורבא אמר ליה לשנויי.** לעיל מעמא דמתני' דקתני אינה מקודשת כדרבה: **דיפוק ליה.** דאפי' לא קידש אלא אחת מהן אלא שלא פירש איזו היא אינה מקודשת דקידושין שאין מסורין לביאה הן שאין ידוע איזה מהן אחות אשה ושמעינן ליה לרבא דאמר לקמן קידושין שאין רואין לביאה אינן קידושין: **דרביו דרמי בר חמא קאמר לה.** לדידך דילפת ליה מהאי קרא לא מוקמת לקרא בבא אחת דקשיא ונכרתו אלא אוקמי בזה אחר זה והדר מיפוק לך בבא אחת דמתני' מייתי וביה משום דרבה: **איתמר** גרס: **קידושין שאין מסורין לביאה.** קידש אחת משתי אחיות ולא פירש [מב] איזו יכול ליטא אחת מהן דשמא זו היא אחות אשתו: **בר אהינא אסברא לי.** הבינני דבר זה שיכולני להבינו לו ראיה מן התורה: **כי יקח איש.** דהיינו קידושי כסף דגמרינן להו (לעיל דף ב.) קיחה קיחה וכתיב ובעלה דבעינן ראויה לביאה: **לאחת.** הוא דאינן מקודשות משום דכל שאינו בזה אחר זה אפי' בבא אחת אינו: **הא לאחת מאשה ונכסה.** ולא פירש מקודשת: **הא נכריות.** שעמהם מקודשות: **קני לה וחמור הוא.** נותן מתנות לגולל ולעובר שבמעי אמו אינו שאינו קונה כלום גם הגולל אינו קונה כלום אהרי לא הקנה לזה בלא זה והכא נמי איכא חדא דלא חזיא ליה כלל:

**המרבה במעשרות מתוקנים ומעשרות מקולקלין ואמאי נימא כל שאינו בזה אחר זה אפי' בבא אחת אינו אמר ליה שאני מעשר דאיתיה לחצאים דאי אמר [מג] תתקדש פלגא [מד] דחיטתא קדשה והרי מעשר בהמה דליכא לחצאין וליכא בזה אחר זה [מה] ואמר [מו] רבא [מז] יצאו שנים בעשירי וקראן עשירי עשירי ואחד עשר מעורבים זה בזה [מח] שאני מעשר בהמה דאיתיה בטעות [מט] דתנן [נ] קרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי שלשתן מקודשין הרי תודה דליתא בטעות וליתא נמי בזה אחר זה ואיתמר [נא] תודה שנשחטה על שמונים חלות חזקיה אמר קדשי לה ארבעים מתוך שמונים ור' יוחנן אמר [נב] לא קדשי לה ארבעים מתוך שמונים לאו איתמר עלה אמר [נג] ר' יהושע בן לוי [נד] הכל מודים כל היכא דאמר קדשי לה ארבעים מתוך שמונים קדשי לא יקדשו ארבעים אלא אם כן קדשי שמונים לא קדשי לא נחלקו אלא בסתם מר סבר לאחריות קא מיכוון ומר סבר לקרבן גדול קא מיכוון ורבא למה ליה לשנויי כרבה תיפוק ליה קידושין שאין מסורין לביאה נינהו לדבריו דרמי בר חמא קאמר: [נה] איתמר קידושין שאין מסורין לביאה אביי אמר [נו] הוו קידושין רבא אמר לא הוו קידושין אמר [נז] רבא בר אהינא אסברא לי [נח] כי יקח איש אשה ובעלה קידושין המסורין לביאה הוו קידושין קידושין שאין מסורין לביאה לא הוו קידושין תנן המקדש אשה ובתה או אשה ואחותה כאחת אינן מקודשות הא אחת מאשה ובתה או מאשה ואחותה מקודשת ואמאי קידושין שאין מסורין לביאה נינהו תיובתא דרבא אמר לך רבא ולטעמיך אימא סיפא מעשה בחמש נשים ובהן שתי אחיות וליקט אחד כלכלה של תאנים ושלהן היתה ושל שביעית היתה ואמר הרי כולכם מקודשות לי בכלכלה זו ואמרו חכמים אין אחיות מקודשות אחיות הוא דאינן מקודשות הא נכריות מקודשות ה"ד אילימא דאמר [נט] כולכם קני [ס] את וחמור לא קנה אלא קידושין שאין מסורין לביאה רבא אמר לא הוו קידושין. פי' בקונטרס דכתיב ובעלה דבעינן לאיין לביאה וקשה דהא מייתי לאיין אינם רואין לביאה ותפסי בהו קידושין [סא] לכך נראה לפרש קידושין שאין מסורין לביאה כלומר שאיסור הביאה ע"י קידושין והיינו היכא דקידש אחת משתי אחיות בסתם שמקודש הקידושין היתה כל אחת מהן מותרת ועכשיו ע"י הקידושין נאסרו שהיכן אבל מייתי לאיין דאינן אסורין לביאה לא נאסרו ע"י הקידושין שהרי מקודש לכן נאסרו בביאה כמו אחר הקידושין: אלא

[מא] מנחות נד: עירובין נ. תוס' דדמאי פ"ח הלכה ו, ב) [בכמ"י ודפו"ר: מיקדוש. וכנדפ"ל], ג) עירובין נ. בכורות ס:, ד) [ל"ל רבה כ"ל בעירובין] [אמנם בבכורות רבא], ה) [ער' תוס' בכורות י: ע"ב ד"ה אפסח, בסוה"ד (בגמשך לע"ל.)], ו) ג"ז שם, ז) מנחות עח: עירובין נ., ח) [בעירובין ומנחות שם אימא ר' דוסא וכל"ל], ט) [לקמן סד:] יומות כג:, י) לעיל ט:, כ) [בכמ"י נוסף: לחו], ל) ב"ב קמג. [ע"ש תוס' ד"ה ר"ל אמר קנה מתנה], מ) [בדפו"ר: שיתקנו], נ) [בדפו"ר: חזר], ס) [ער' עירובין נ. ע"ל תוד"ה עשירי, ומהכש"ל שם], ע) [ל"ל קריאתו. (יעב"ן)], פ) [ל"ל בבא אחת], צ) [ל"ל בזה אחר זה], ק) [ל"ל מתאכלי. (יעב"ן)], ר) [ל"ל לכולם (יעב"ן)], ש) [ל"ל בדפו"ר], ת) [ל"ל לחזה. (יעב"ן. וכ"ה ברש"י שבריי"ף], א) [לקמן סח ע"ב],

תורה אור השלם

1. כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבְעָלָהּ וְהָיָה אִם לֹא תִמְצָא חֵן בְּעֵינָיו כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֻת וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשִׁלְּחָהּ מִבֵּיתוֹ:

דברים כד א

הגהות הב"ח

(א) גמ' פלגא פלגא דחיטתא: (ב) רש"י ד"ה לא קדשו וכו' בעירובין. נ"ב פ' שני דף כ"ד ואיתא נמי בפ' אלו קדשים דף קיב:

תוס' ר"י הזקן

תיפוק לי. דאפילו לא קידש אלא אחת מהן הואיל ולא פירש איזו אינה מקודשת לדידיה דהא לא ידענן איזו היא אחות אשה. לדבריו דרמי. דמוקי לקרא לקדשן שתיהן כאחת. קידושין שאין מסורין לביאה. כגון שאמר אחת מבנותיך מקודשת דהא לא ידענן [איזו], או אמר לאחיות אחת מכם מקודשת וקבלה האחת בשליחות חברתה שאינו יכול לישא אחת מהן שמא אחות אשתו היא. **את וחמור.** נותן מתנה לגולל ולעובר שבמעי אמו או לחמור שאמר קני את וחמור. לרב המנונא אינו קונה כלום גם הגולל שהרי לא הקנה לזה בלא זה, וחמור או (עבד) [עובר] לאו בני קנין נינהו, הכא נמי לא קדש האחרות אלא כמו שקדש האחיות והאחיות אינן מקודשות דכל שאינו בזה אחר זה אפילו בבת אחת אינו.

עין משפט נר מצוה

קכג א מיי' פ"ג מהל' מעשר הלכה יד סמג עשין קלח שו"ע יו"ד סי' שלא סעיף ט:

קכד ב מיי' פ"ג מהל' בכורות הלכה ד:

קכה ג מיי' שם הל' ג:

קכו ד ה מיי' פי"ב מהלכות פסולי מוקדשין הלכה טו:

קכז ו מיי' פ"ט מהל' מעשר הל' ב ג סמג עשין מה טוש"ע אה"ע סי' מא סעיף ב:

מוסף רש"י

המרבה במעשרות. אחד מתמנה או משמונה, פירותיו. שסולק לגד אחד, מולין מתוקנין, אבל המעשרות שנתן לוי מקולקלין, שהרי טבל מעורב בהן כשנתן קב השמיני לא חל שם המעשר אלא על הראוי למעשר והשאר טבל הוא, דמעשר בהליא אחד רחמנא שיעור אחד מעשרה, ולא דמי לתרומה שמיטלת בעין יפה ובעין רעה ובגיעונים, דתתרומה לא כתיב בה שיעור (ערובין נ. וכעי"ז מנחות נד:).

ואמאי. פירותיו מתוקנין, נימא כל שאינו בזה אחר זה. דאיתו הוה מפרש מעשר בהלכתו והדר שקל חו וקייסיג עליה שם מעשר על מולין שנתקנו בכדי לא חייל עליה שם מעשר, והשתא נמי כי אפרים הלי טופיינא עם מעשר לא ליחול שם מעשר אפילו על הראוי למעשר (ערובין נ.). **שאני מעשר.** דלהכי פירותיו מתוקנין דעל כל גרגר וגרגר שבו חל השם עליו לפי חשבון הראוי למעשר, כגון הפרש אחד מתמנה קדש כל גרגר מהן, דאי אמר תתקדש פלגא פלגא דחיטתא קדשה. והאי יין דאפרים כפליס וקרא עליה שם מעשר כמאן דאמר מיקדוש כל חיטתא לפלגא (שם). **והרי מעשר בהמה דליכא לחצאין.** דאי אמר אהי עולה זה והאהי מעשר לא אמר כלום ליקדש אחד כלום ליקדש לאחרון, דכל אשר יעבור תחת השבט העשירי יהיה קודש אמר רחמנא, יהיה טולו קדוש לשם מעשר, ולאיתא נמי בזה אחר זה. שאם קרא לעשירי עשירי ולאחד עשר עשירי אינו קדוש, וכי קרא לשניים עשירי בשם אחד אמרינן דאחד מנייהו מעשר גמור, דאמר רבה עשירי ואחד עשר מעורבין זה בזה, דאחד מנייהו מעשר ואידך הוי אחד עשר שקרבו עשירי, ואילו הוה ידע ביה כגון שטעה וקרא לעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי קיימא לן דעשירי מעשר

ואחד עשר קרב שלמים, ומה בין שלמים למעשר, השלמים טעונין סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק ונפדין במומן ומומתן קריבה, מה שאין כן במעשר, והשתא דקרא בבת אחת ולא ידע הי עשירי גמור והי אחד עשר שקרא עשירי, בעו תרוייהו תנופת חזה ושוק וסמיכה, ולבי אומר דאינו מכרך על התנופה ועל הסמיכה דלא ליהוי כרכה לבטלה, ונסכים יבא נסכי קרבן אחד על תנאי ואימר אם זה שלמים יהיו על זה ואם לא יהיו על תמיהו, אלמא מדחל שם מעשר אחד מייהו שמע מינה אע"ג דלא קדיש אחד עשר אם קרא לעשירי עשירי דהוי עשירי וקרא לאחד עשר עשירי, אפילו הכי כי קרא בבת אחת קדיש חד מנייהו בעשירי (שם וכעי"ז בקצרה בבכורות ט:). **שאני מעשר בהמה דאיתיה בטעות.** כגון אם טעה בעשירי וקראו תשיעי ולאחד עשר עשירי, קדוש אחד עשר משום קריאת השם וקרב שלמים, דתנן קרא לתשיעי עשירי (ערובין נ.). והרי תודה. דלאחמי תודה מ' חלות כדאמר במנחות (עח.). קרבן כאחד לא מעכב י"ל דע"ש דל העשירי מלאול עליו שם גמור, דהא י"ל גופיה זמנין דקדוש בקריאת שם מעשר כגון היכא דקרייה לעשירי שלפניו תשיעי (ערובין נ.). **דליתא בטעות.** אם הפרש לאחר תודתו ועשה וקבור שלא הפרים וחזר וקרא שם על מ' חלות אחרות לא קדשי, דהא טעה, ומנן הקדש טעות אינו הקדש בממכת מיד (לא.). **וליתא נמי בזה אחר זה.** שאם הפרים מ' לתודתו וחזר והפרים לה מ' אחרות לא קדשי, וכי שחטה על שמונים בבת אחת אמר חזקיה דקדשי מ' ממוך שמונים, שחיטת תתודה מקדשת הלחם כדתניא במנחות (עח.) קרבנו על זבח מלמד שאין הלחם קדוש אלא על הזביחה (ערובין נ.). **קדשי לה ארבעים מתוך שמונים קדשי.** הא מ' קאמר (שם). קדשו לה ארבעים מתוך שמונים ואכלו שמונים יאכלו בקדושה ליום ולילה דהא לא ידעינו הי ארבעים קדשי (מנחות עח: מכת"י). **לאחמיות** (ערובין נ.). **קדשי לה ארבעים מתוך שמונים קדשי.** הא מ' קאמר (שם). קדשו לה ארבעים מתוך שמונים ואכלו שמונים דעתו אכולה ומתכוין להביא קרבן גדול ופסול (מנחות שם). והא לא אפשר, והרבעין מנייהו לא אמרינן דלקדשו (ערובין נ). **קידושין שאין מסורין לביאה.** שאין סופן לבא לידי ביאה (יבמות כג:). שאינו יודע אחו אשתו ואחו אחות אשתו שהיא בכתה (לעיל ס:). **בר אהינא אסברא לי.** חכם אחד ששמו בר אהינא

לימדני טעם זה מן המקרא, כי יקח ובעלה, קיימת כסף הראויה לבעלה הוא דהויא קיחה (שם). **קני את וחמור.** אם ובהמה זו תקנו נכסיי (רשב"ם ב"ב קמג.).

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות